

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 131 Klasik Mantık

7. HAFTA:

Tasım Mantığı:

İki öncül ve bir sonuçtan oluşan dedüktif ve dolaylı çıkarım biçimidir.

Çıkarımların geçerliliği ve geçersizliği açısından incelenmesi gerekir.

- Tasımda üç terim vardır ve her biri ikişer kez kullanılır.
- Sonucun öznesi, öncüllerden birinde geçmek zorundadır.
- Sonucun yüklemi, diğer öncülde geçmek zorundadır.
- Üçüncü terim, öncüllerde geçen ama sonuçta geçmeyen terimdir.
- Orta terim diğer iki terimi birbirine bağlayan terimdir.
- Tasım orta terim etrafında döner.
- Sonucun öznesine küçük terim, yüklemine büyük terim denir.
- Öncüllerin doğruluk değeri ne olsun, tasım geçerli olabilir, sadece önermeler arası ilişkilere bakıyoruz. Mantık biçimsel bir iş yapar, biçimseldir.

Tasımla ilgili genel kurallar:

1. Bir tasımda orta terim en az bir kez dağıtılmış olmalıdır.
2. Öncüllerde dağıtılmamış bir terim sonuçta dağıtılmış hale getirilemez.
3. Öncüller sonuçtan bir fazla dağıtılmış terim içermek zorundadır.
4. İki olumsuz öncülden bir sonuç çıkarılamaz
5. İki olumlu öncülden olumsuz bir sonuç çıkarılamaz.

6. Öncüllerden birisi olumsuz ise, sonuç da olumsuz olur.

7. İki tikel önermeden bir sonuç çıkmaz.

8. Öncüllerden birisi tikel ise, sonuç da tikel olur.

Tasım biçimleri:

Tasım biçimini belirleyen şey orta terimin konumudur. Dört tip tasım biçimi vardır.

1. tasım biçimi:

M P

S M

Küçük öncül olumlu , büyük öncül tümel olmalıdır.

2. tasım biçimi:

P M

S M

Öncüllerden birisi olumsuz olmak zorunda, büyük öncül tümel olmalıdır.

3. tasım biçimi:

M P

M S

Küçük öncül olumlu, sonuç tikel olmalıdır.

4. tasım biçimi

P M

M S

Bu biçimin de üç kuralı vardır. Bu kuralların ispatlanması gerekir. Neden böyle olmak zorundadır? Dedüktif çıkarımların mantığına göre her bir kural zorunlulukla kendisini düşünmeye dayatır.